

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 2017/156**  
**Karar Sayısı : 2019/37**  
**Karar Tarihi : 15/5/2019**  
**R.G.Tarih-Sayısı : 25/7/2019-30842**

**İPTAL DAVASINI AÇAN:** Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK, Özgür ÖZEL ile birlikte 117 milletvekili

**İPTAL DAVASININ KONUSU:** 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

(...)

**F. 85.** maddesiyle 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kanunu'nun;

**1.** 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin dördüncü cümlesinde yer alan "...10'dan az..." ibaresinin "...50'den az..." şeklinde değiştirilmesinin,

(...)

### I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

#### A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

**a. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi şöyledir:**

*"İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri*

*MADDE 6 – (1) Mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için işveren;*

*a) Çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendirir. Çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet olarak yerine getirebilir. Ancak belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olması hâlinde, tehlike sınıfı ve çalışan sayısı dikkate alınarak, bu hizmetin yerine getirilmesini kendisi üstlenebilir. Belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili tarafından Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilirler."*

(...)

### III. ESASIN İNCELENMESİ

**F. Kanun'un 85. Maddesiyle 6331 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin Dördüncü Cümlesinde, 15. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde ve 30. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinin (6) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "10'dan az" İbarelerinin "50'den az" Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi**

#### a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

68. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla işverenlerin veya işveren vekillerinin iş sağlığı ve güvenliği hizmeti verebilmeleri ve 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında alınması gereken sağlık raporlarının kamu hizmet sunucuları ya da aile hekimlerinden de alınabilmesi için işyeri bakımından varlığı aranan en az on çalışanı bulunma koşulunun en az elli çalışanın olması şeklinde değiştirilmesinin çalışanları korumak amacıyla var olan düzenlemelerin bu işletmeler ve çalışanları açısından uygulanmaması sonucunu doğuracağı, elliden az çalışanı olan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin üstlenilmesine ilişkin eğitim programları, eğitimin süresi ve eğiticilerin nitelikleri ile görevlendirmeye ilişkin hususların Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (Bakanlık) takdirine bırakıldığı, bu durumun da söz konusu işletmelerde çalışanların iş güvenliklerinin sağlanması ve meslek hastalıklarından korunması imkânını ortadan kaldırır nitelikte olduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 5., 17. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

#### b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

69. 6331 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin dördüncü cümlesinde, belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili tarafından Bakanlıkça ilan edilen eğitimlerin tamamlanması şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülebileceği hükme bağlanmış olup anılan cümlede yer alan "...50'den az..." ibaresi dava konusu kurallardan ilkini oluşturmaktadır.

70. Kanun'un 15. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde de Kanun kapsamında alınması gereken sağlık raporlarının 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli işyerleri için işyeri hekimlerinin yanı sıra kamu hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alınabilmesi mümkün kılınmakta olup anılan cümlede yer alan "50'den az..." ibaresi dava konusu ikinci kuraldır.

71. Kanun'un 30. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin (6) numaralı alt bendinde ise iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili olarak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin üstlenilmesine ilişkin eğitim programları, eğitimin süresi ve eğiticilerin nitelikleri ile görevlendirmeye dair hususların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenleneceği öngörülmüş olup anılan alt bentte yer alan "50'den az..." ibaresi, dava konusu üçüncü ve son kuraldır.

72. Anayasa'nın 5. maddesinde kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak üzere siyasal, ekonomik ve sosyal engellerin kaldırılması devletin temel görevleri arasında sayılmıştır. **Sosyal devlet** sosyal adaletin, sosyal refahın ve sosyal güvenliğin

gerçekleşmesini sağlayan devlettir. Ekonomik ve malî politikalar, çalışma hayatını etkileyen düzenlemeler, sosyal devletin gerçekleşmesini sağlayan araçlardır.

73. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir” denilerek kişinin yaşam ve vücut dokunulmazlığı güvence altına alınmıştır. İnsanın çalışma hayatında bazı risklerle karşı karşıya kalması veya çeşitli nedenlerle zarar görmesi ihtimal dâhilinde olup kişinin bu risklerden korunmayı istemesi de kişinin “yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkı” kapsamında kalmaktadır.

74. Anayasa'nın 49. maddesinde çalışmanın, herkesin hakkı ve ödevi olduğu belirtilmiş; devlete çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek, çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alma ödevi verilmiştir.

75. Dava konusu kurallarla gerekli eğitimleri tamamlayan işveren veya işveren vekillerinin iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebileceği ve Kanun kapsamında alınması gereken sağlık raporlarının işyeri hekimlerinin yanı sıra kamu hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alınabileceği az tehlikeli işyerlerinde çalışan sayısının elliden az olması gerektiği belirlenmiş ve bu tür işyerlerinde verilecek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerine ilişkin eğitim programları, eğitimin süresi ve eğiticilerin nitelikleri ile görevlendirmeye dair hususların Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceği öngörülmüştür.

76. Bakanlık tarafından hazırlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimaline göre işyerlerini çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli şeklinde üç gruba ayırmıştır. Dava konusu kurallarda yer alan az tehlikeli işyerleri ise bu gruplar içinde tatlı sularda yapılan balık yetiştiriciliği, dikim için çiçek ve diğer bitkilerin yetiştirilmesi, tütünün sınıflandırılması, balyalanması, orman yetiştirmek için fidan ve tohum üretimi, ağaç dışındaki yabancı olarak yetişen ürünlerin toplanması gibi zarar ve hasar verme potansiyeli bakımından en az risk içeren faaliyetleri yürüten işyerleri olup bunların kontrol tedbirlerinin en az oranda uygulanabileceği sektörler olarak nitelendirilebilmesi mümkündür.

77. Yaşam hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesi, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete birtakım yükümlülüklerin yüklenildiği anlaşılmaktadır. Söz konusu yükümlülüklerden birini, her türlü tehlikeye karşı bireylerin maddi varlıklarını ve yaşam hakkını koruma yükümlülüğü oluşturmaktadır. Pozitif yükümlülüğün maddi boyutunu teşkil eden bu yükümlülük, devletin bireylerin maddi varlıklarını ve yaşam hakkını korumak için gerekli yasal düzenlemeleri oluşturma ve bu kanunların uygulanmasını sağlayacak etkili bir mekanizma kurma şeklinde hukuki tedbirleri almasının yanı sıra yeterli düzeyde önleyici idari tedbirler almasını da gerektirmektedir.

78. Kanun koyucunun Kanun'un 6. ve 30. maddelerinde yer alan dava konusu kurallarla elliden az işçi çalıştıran az tehlikeli işyerlerinde işverenin veya vekilinin Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla belirli nitelikteki iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sunmasının ve bu tür işyerlerinde verilecek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerine ilişkin eğitim programları, eğitimin süresi ve eğiticilerin nitelikleri ile görevlendirmeye dair hususların Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenmesinin iş kazaları ve meslek hastalıkları riskinin düşük olduğu az tehlikeli işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yerine getirme bakımından yetersiz olduğu söylenemez. Zira söz konusu işyerlerinde var olan

ya da var olabilecek tehlikelerin azlığı ile bu işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmeti verecek olanların Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamak zorunda oldukları da dikkate alındığında, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin işveren veya vekili tarafından yerine getirilebilmesi için işyerlerinde çalışan sayısının 50'den az olması şartının aranmasında ve bu tür işyerlerinde verilecek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerine ilişkin hususların Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

79. Öte yandan Kanun'un 15. maddesinde yer alan dava konusu kuralla Kanun kapsamında alınması gereken sağlık raporlarının 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli işyerleri bakımından işyeri hekimlerinin yanı sıra kamu hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alınabilmesinin mümkün kılınması karşısında kamu hizmet sunucularının veya aile hekimlerinin sahip olduğu tıp fakültesi eğitiminin kazandırdığı bilgi ve becerinin, 50'den az çalışanın olduğu az tehlikeli işyerlerinde çalışan işçilere verilecek sağlık raporunu tanzim etmek için yeterli olmadığı söylenemez. Nitekim söz konusu işyerlerindeki tehlikelerin az olması sebebiyle iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamaları durumda işveren veya işveren vekiline de yerine getirilebilecek olması karşısında bu tür işyerlerinde iş sağlığı uzmanının bulunmaması da ihtimal dâhilindedir. Bu sebeple Kanun kapsamında alınacak sağlık raporlarının kamu hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alınabilme imkânının çalışan sayısının 50'den az olan işyerleri olarak belirlenmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

80. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 5., 17. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.